

Turist Rehberliği Yurtiçi Uygulama Gezilerinin Öğrenciler Açısından Önemi: Akademisyenler ve Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma*

The Importance of Domestic Tour Guidance Practice Tours In Terms Of Students: A Research on Academicians and Tour Guides

Arş. Gör. Dr. Funda ÖN ESEN
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Turizm Fakültesi
E-posta: fundaon@gmail.com

Prof. Dr. Mustafa GÜLMEZ
Akdeniz Üniversitesi
Turizm Fakültesi
E-posta: mgulmez@akdeniz.edu.tr

Öz

Turist rehberi, turu yöneten ya da öncelikli görevi özel bir bölgenin doğru ve detaylı bilgisini iletmekle görevli kişidir. Turist rehberi olmak isteyen öğrenciler, teoride görülen eğitimin pekiştirilmesini ve pratiğe dönüştürülmesini sağlayan yurtiçi uygulama gezilerine (eğitim gezisi) katılmak zorundadır. Bu eğitimlerle, turist rehberinin turizm sektörü ve mesleğiyle ilgili her konuda bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, çalışmada turist rehberliği eğitiminin bir parçası olan yurtiçi uygulama gezilerinin öğrenciler açısından öneminin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Çalışma hem akademisyenleri hem de turist rehberlerini kapsamaktadır. Yapılan görüşmeler sonucunda, yurtiçi uygulama gezilerinin öğrenciler açısından turist rehberliği mesleğiyle ilgili bilgi aldıkları için gerekli olduğu ve oldukça önem teşkil ettiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberi, Turist Rehberliği Eğitimi, Uygulama (Eğitim) Gezisi.

Abstract

A tour guide is an individual who runs a tour or whose primary task is to pass on the accurate and detailed information of a specific region. The individual who wishes to be a tour guide is required to participate in domestic practice tours (training tours) in order to reinforce the education received in theory and convert it to practice. Through this training, it is intended for the tour guide to be knowledgeable in all matters related to tourism and the profession. In this sense, the purpose of this study is to determine the importance of domestic tour guidance training tour which is a part of the tour guidance education in terms of students. In this qualitative study, semi-structured interview technique is applied for data collection. The study involved both academicians and professional tourist guides. As a result of the interviews, domestic tour guidance practice tours are quite important and necessary in terms of students.

Key Words: Tourist Guide, Tour Guidance Education, Training Tour.

*Bu çalışma, Funda ÖN ESEN'in Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yazılan doktora tezinden derlenmiştir.

1. Giriş

Türkiye'ye gelen turist gruplarının önemli bir bölümü, ülkemize kültür turları çerçevesinde, doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel yerleri görmeye gelmektedir. Turist ister kendi ülkesinde bir başka yöreye, isterse bir başka ülkeye gitmiş olsun, yaşamaya alıştığı, ne yapacağını gayet iyi bildiği çevrenin dışına çıktığında, bilmediği yabancı ortamda her konuda yardıma muhtaçtır. Turistler, bu yardımı alırken öncelikle seyahat acentasına ve turist rehberine güven duymaktadır. Aslında tüm turistler gidecekleri yöre ya da ülke hakkında statik rehberlerden, dergi, broşür, video vb. yayınlardan istedikleri bilgileri alabilmektedirler. Ancak turistlerin büyük bir bölümü yine de güven duydukları turist rehberlerinin bilgilerinden yararlanmayı tercih etmektedirler. Çünkü turist rehberleri, turistlere gezileri boyunca eşlik etmekte, yol göstermekte ve Anadolu'nun tarihi yapısına paralel olarak onlara birçok farklı uygarlıklar hakkında yeterince bilgi vermektedirler (Değirmencioğlu ve Ahıpaşaoğlu, 2011: 1-2).

22 Haziran 2012'de yürürlüğe giren 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na göre; "Turist rehberi, kanun hükümleri uyarınca mesleğe kabul edilerek turist rehberliği hizmetini sunma hak ve yetkisine sahip olan gerçek kişidir. Turist rehberliği hizmeti ise; seyahat acentalığı faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal vb. değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acentaları tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentasının yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acenta adına yönetilmesi'ni ifade etmektedir (Turist Rehberliği Meslek Kanunu, 2012: madde 2).

Tanımdan da anlaşılacağı üzere, turist rehberi bir ülkeye gelen turistler karşısında, ülkeyi ve ülke insanını temsil etmekte ve böylece turistler ülke ve ülke insanı hakkında fikir sahibi olabilmektedir. Bunun yanı sıra, turizm sektörünün başarısı büyük oranda destinasyonda görev yapan turist rehberinin performansına bağlıdır. Turist rehberlerinin kaliteli hizmet sunumu da destinasyon ve ülke imajı için son derece önemlidir. Bu bağlamda turist rehberliği eğitimi oldukça önemli bir konu olmakta ve çalışmanın konusunu turist rehberliği eğitimi kapsamında yer alan yurtiçi uygulama gezileri oluşturmaktadır. Çalışmada, akademisyenler ve turist rehberlerinin görüşleri çerçevesinde turist rehberliği yurtiçi uygulama gezilerinin öğrenciler açısından önemini belirlemek amaçlanmaktadır. Bu amaç dâhilinde, öğrencilerin gezilip görülen yerler ve bu yerlerde verilen bilgilere karşı ilgilerinin olup olmadığı, öğrencilerin gezilen yerlerde ve otobüslerde anlatım yapmalarının uygun olup olmadığı, gezilerin öğrencilerin turist rehberliği mesleğine karşı bakış açılarını değiştirip değiştirmediği ve rehberlik mesleğindeki başarılarına katkısı olup olmadığı irdelenmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

Rehber, bir ülkeyi gezen yabancı turist gruplarıyla gelişlerinden dönüşlerine kadar bir arada olan, doğrudan ve en uzun süreyle ilişki içinde bulunan ülke yurttaşıdır (Ahıpaşaoğlu, 2006: 68). Turist rehberi, turu yöneten ya da öncelikli görevi özel bir bölgenin doğru ve detaylı bilgisini iletmek olan kişidir (Bowie ve Chang, 2005: 305). Dünya Turist Rehberleri Federasyonları Birliği (World Federation of Tourist Guide Associations-WFTGA)'nin tanımına göre; turist rehberi, ziyaretçilere onların tercihleri doğrultusundaki bir dilde yol gösteren, bulunduğu bölgenin kültürel ve doğal mirasını aktaran ve bulunduğu bölgenin uygun bir mercii tarafından kabul görmüş özel niteliklere sahip olan kişidir (WFTGA, 2016).

Turist rehberi, bir ülkenin baştan aşağı turist tarafından deneyimlenmesini sağlayan ve ülkenin insanını temsil eden vitrin yüzleri (Güzel, 2014: 54), ev sahibi ülke ve ziyaretçiler arasında yer alan önemli bir ara yüzdür (Ap ve Wong, 2001: 551). Pond (1993) da, turist rehberinin rollerini şu şekilde belirtmektedir:

- Sorumluluk yeteneğine sahip bir lider;
- Turistlere, ziyaret ettikleri yerleri anlamalarına yardımcı olan bir eğitmen;
- Turistlerin bölgeye tekrar gelmek istemelerini sağlayacak bir şekilde sunum yapan ve konukseverlik gösteren bir elçi;
- Turistlere rahat edebilecekleri bir ortam yaratan bir ev sahibi;
- Önceki dört rolünü nasıl ve ne zaman yerine getireceğini bilen bir yönetici (Aktaran Ap ve Wong, 2001: 552).

Urry (1990) ise, rehberleri sadece sınırlı kelimelerle başka kültürlerin tercümanı olarak değil, aynı zamanda ziyaretçilerin farklı kültürleri deneyimlemelerini sağlayan arabulucu ve farklı kültürleri görmesini, duymasını, koklamasını, tatmasını ve hissetmesini sağlayan kişiler olarak ifade etmektedir. Turist rehberleri destinasyon bölgesinin sunumunda, turist deneyiminin kalitesini, kalış süresini etkilemede ve yerel bölgeye ekonomik katkı sağlamada stratejik bir faktör oluşturmaktadır. Özellikle kültürel miras bazlı turizm, yüksek standartlarda turist rehberliği yani profesyonellik ve büyük bir bilgi birikimi gerektirmektedir (Dahles, 2002: 783-787).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere turist rehberi, bir ülkeye gelen turistler karşısında, ülkeyi ve ülke insanını temsil etmekte ve böylece turistler ülke ve ülke insanı hakkında fikir sahibi olabilmektedir. Turist rehberi, aynı zamanda ülkede sunulan turizm hizmetlerinin tüketiminde vazgeçilmez bir aracı (Dahles, 2002) ve ülke kültürü hakkında bilgi veren bir kültür aracı (Ap ve Wong, 2001) rolünü üstlenmektedir. Rehber, bilgi vermekle kalmayıp, tavır ve davranışlarıyla ülke kültürünü karşısındaki turistlere yansıtmakta ve turistlerin deneyim yaşamalarını sağlamaktadır. Ayrıca turist rehberi, performans ve kaliteli hizmet sunumuna bağlı olarak, turizm sektörünün başarısını, turistlerin seyahatlerine devam edip etmeyeceğini etkilemekte, ülke ve destinasyon imajı için de son derece önem teşkil etmektedir (Zhang ve Chow, 2004: 82). Bu nedenle, bir turist rehberinin; anadilini, dinini, rehberlik yaptığı ülkenin kültürünü, tarihini ve coğrafyasını çok iyi bilmesinin yanı sıra, arkeoloji, mitoloji, sanat tarihi, dinler tarihi ve ikonografi gibi konulara da hâkim olması, iletişim becerisinin güçlü olması ve yabancı dil bilgisinin de yeterli olması gerekmektedir. Bu açıdan; turist rehberinin eğitimi, üzerinde durulması gereken önemli bir konu olmaktadır.

Türkiye’de turist rehberliği eğitimi çeşitlilik göstermektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın denetiminde TUREB tarafından açılan sertifika programları, üniversiteler bünyesinde yer alan ön lisans ve lisans programları ve son dönemlerde bazı üniversitelerin sosyal bilimler enstitüsüne bağlı olarak açılan yüksek lisans programları bulunmaktadır. Bu noktada, programlarda alınan dersler de çeşitlilik göstermekte olup, üniversitelerin müfredatlarında farklılıklar bulunmaktadır. Dolayısıyla, turizm sektörü ve ülke için önemi büyük olan turist rehberinin eğitimi farklı düzeylerde gerçekleşmektedir. Turist rehberi olmak isteyen kişi, her ne şekilde olursa olsun teorik eğitimi tamamladıktan sonra, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın denetiminde Turist Rehberleri Birliği (TUREB) tarafından gerçekleştirilen, teoride görülen eğitimin pekiştirilmesini ve pratiğe dönüştürülmesini sağlayan yurtiçi uygulama gezilerine (eğitim gezisi) katılmak zorundadır.

“Uygulama gezileri, ülkesel veya bölgesel sertifika programları için ayrı ayrı düzenlenmektedir. Ülkesel yurtiçi uygulama gezi süresi en az otuz altı takvim günü, bölgesel yurtiçi uygulama gezi süresi ise her bir bölge için en az altı takvim günüdür.

Ülkesel uygulama gezisi, Birliğin gerekli gördüğü hallerde bölümlere ayrılarak yapılabilmektedir. Uygulama gezilerinin tamamına katılarak diğer şartları yerine getiren katılımcılar Ülkesel Turist Rehberi; uygulama gezilerini bölgesel düzeyde tamamlayıp diğer koşulları da yerine getiren katılımcılar ise başarılı oldukları bölgeler için Bölgesel Turist Rehberi olmaya hak kazanmaktadırlar” (PTR Yönetmelik, 2014: madde 14).

Rehberlik uygulama gezisi, turist rehberliği eğitimi alan öğrencilerin turist rehberi olabilmeleri için yerine getirmeleri gereken koşullardan biri olup, öğrencilerin almış oldukları teorik eğitimi pratiğe dönüştürdükleri önemli bir uygulamadır. Bu gezi, öğrencilerin turist rehberliği mesleğine başlamadan önce attıkları ilk adım ve ilk deneyim olması açısından oldukça önem teşkil etmekte ve öğrenciler turist rehberliği mesleğinin nasıl icra edildiğini uygulamalı olarak öğrenmektedir. Ayrıca öğrenciler, eğitim kapsamındaki uygulama gezisi esnasında kendi meslekleriyle ilgili pratik bilgiler kazanırken, aynı zamanda bir turist gözüyle turdaki mevcut olayları da gözlemleyebilmektedirler. Turist rehberleri iyi bir eğitim almalarının yanı sıra, liderlik, sabır, anlayış, mizah yeteneği, kararlılık gibi bazı bireysel özelliklere sahip olması gerekmektedir. Turist rehberliği yurtiçi uygulama gezisi, öğrencilerin bu bireysel özelliklerden hangilerinin eksik ya da yeterli olduğunu görmelerini sağlamaktadır (Erdem ve Etiz, 2012). Uygulama gezisinde verilen eğitimlerle, turist rehberinin turizm sektörü ve mesleğiyle ilgili her konuda bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla turist rehberliği eğitiminde teorik eğitimin yanı sıra, pratik yapılan turist rehberliği yurtiçi uygulama gezileri de önem arz etmektedir.

3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, sık kullanılan, bir kişinin iç dünyasına girmeyi ve onun bakış açısını anlamayı amaçlayan görüşme tekniğinden yararlanılmıştır (Patton, 1987). Bu araştırmada, görüşme esnasında görüşülen kişilere esneklik sağlayarak oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesi (Ekiz, 2015: 63) ya da planlanmamış soruların sorulması (Robson, 2015: 347), analizlerin kolaylığı, görüşülen kişiye kendini rahatlıkla ifade etme imkanı ve gerektiğinde konu ile ilgili derinlemesine bilgi toplamayı sağlaması (Büyüköztürk vd., 2016: 154) nedeniyle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Görüşme formu hazırlanırken, yazında bulunan turist rehberliği eğitimi ile ilgili araştırmalar incelenmiş (Kuşlivan ve Çeşmeci, 2002; Erdem ve Etiz, 2012; Türker vd., 2012; Eker, 2015), uygulama gezisine dair önemli konular dikkate alınmış ve görüşme soruları oluşturulmuştur. Hazırlanan görüşme soruları iki farklı uzman tarafından incelenmiş ve gelen öneriler doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme formunda araştırmanın amacına yönelik olarak da aşağıdaki sorular yer almıştır:

1. Uygulama gezilerinde öğrencilerin ilgisi ve katılımının nasıl olduğuna ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Uygulama gezilerinde öğrencilerin anlatım yapmasına ilişkin düşünceleri nelerdir?
3. Uygulama gezileri öğrencilerin mesleğe bakış açılarını etkileyip etkilemediğine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Uygulama gezilerinin rehberlik başarısına etkisi hakkındaki düşünceleri nelerdir?

Araştırmanın evrenini; Türkiye'deki devlet üniversiteleri bünyesinde bulunan Turizm/Turist Rehberliği bölümü akademisyenleri ve turizm sektöründe çalışan turist

rehberleri oluşturmaktadır. Bunun nedeni; bölüm akademisyenlerinin turizm/turist rehberliği öğrencileri ile birebir iletişim halinde olması ve uygulama gezilerine katılan öğrencilerden geri bildirim almasıdır. Turist rehberleri ise, meslek hayatına atılmadan önce uygulama gezilerine katılmaları, bazı turist rehberlerinin uygulama gezilerinde bizzat görev almaları ve bunun yanı sıra sektörde çalışmalarından dolayı uygulama gezilerinin nasıl yapılması gerektiği ile ilgili düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilecekleri düşünülmesi nedeniyle tercih edilmiştir.

Araştırma evreninin tamamına ulaşmak mümkün olmadığı için, evreni çalışmak yerine evreni temsil etme gücüne sahip sınırlı sayıda bireyler araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın örneklemini Aydın ve Muğla illerinde bulunan üniversitelerdeki Turizm/Turist Rehberliği bölümü akademisyenleri ya da öğrencilerle birlikte uygulama gezisine katılan akademisyenler ile Antalya ve Fethiye’de görev yapan turist rehberleri oluşturmaktadır. Araştırmada zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak veren amaçlı örnekleme yöntemlerinden araştırmaya hız ve pratiklik kazandırması açısından kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Görüşmelere başladıktan sonra, görüşülen kişiler konuyla ilgili daha fazla bilgi sahibi olabilecek kişileri önermişler ve görüşmelere kartopu örnekleme kullanılarak devam edilmiştir.

Görüşme yapılacak kaynak kişilerin katılımları, gönüllülük esasına dayandırılmış ve Mart-Mayıs 2016 aylarında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların izinleri dâhilinde yapılan görüşmeler, ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan kişiler arasında 11 akademisyen ve 9 rehber araştırma örnekleme dâhil edilmiştir. Görüşme yapılan kaynak kişilerin sayısı arttıkça, elde edilen veriler, bilgiler tekrara düşmeye başlamıştır. Bu da yapılan görüşmeler sonucunda, elde edilen verilerin doygunluğa ulaştığını göstermektedir. Bu durumda görüşmeler, artık araştırmaya yeni bir veri sağlayamadığı için katılımcı sayısı yeterli görülmüş ve araştırmanın görüşme kısmı sona erdirilmiştir.

Nitel araştırma sürecinde elde edilen verilerin doğru ve yansız analizini sağlamak ve geçerli sonuçlara varmak için araştırmacıların çeşitli nitel veri analiz teknikleri kullanması gerekmektedir (Seggie ve Bayyurt, 2015: 360). Bu çalışmada, betimsel analizden yararlanılmış ve araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelere verilen yanıtlar, NVivo 11 for Windows nitel veri analizi programı kullanılarak analiz edilmiştir.

4. Araştırma Bulguları

4.1. Akademisyenlere İlişkin Bulgular

Görüşmenin ilk bölümünde akademisyenlerin demografik bilgilerine yönelik sorular yöneltilmiştir. Verilen yanıtlar sonucunda, görüşme yapılan akademisyen katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır. Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların 4’ü kadın, 7’si erkek; yaşlarının 28 ile 52 arasında değiştiği görülmektedir. Akademisyenlerin 3’ü turist rehberi kökenlidir, 8’i önceki yıllarda öğrencilerle birlikte uygulama gezisine katılmışlardır. Katılımcıların akademik deneyimleri ise 3 ile 28 yıl arasında değişmektedir.

Tablo 1. Akademisyenlere İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Rehber	Geziye Katılım	Akademik Deneyim
A1	Kadın	36	Evet	Hayır	4
A2	Erkek	36	Evet	Hayır	8

Tablo 1'in devamı

A3	Erkek	37	Hayır	Evet	14
A4	Kadın	52	Hayır	Evet	27
A5	Erkek	28	Hayır	Evet	3
A6	Erkek	39	Hayır	Evet	14
A7	Kadın	41	Hayır	Evet	17
A8	Kadın	39	Hayır	Hayır	10
A9	Erkek	52	Hayır	Evet	28
A10	Erkek	33	Evet	Evet	11
A11	Erkek	46	Hayır	Evet	24

Turizm/Turist Rehberliği bölümünde görev yapan akademisyenlerle yürütülen görüşmelerin analiz sonucu elde edilen boyutlar ve akademisyenlerin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

4.1. 1. Öğrencilerin İlgisi ve Katılımı

Katılımcılar uygulama gezilerine karşı öğrencilerin ilgisi ve katılımının kişiden kişiye göre farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir.

“Öğrenciden öğrenciyeye değişiklik gösteriyor ama hepsinin bir ilgisi var çünkü Türkiye'deki pek çok yeri ziyaret ediyorlar, onunla ilgili zaten pozitif bir şeyi var. Bu işi ciddi olarak yapmayı düşünen öğrenciler gerçekten ilgi, özen, alaka hepsi en üst düzeyde onlarda karşımıza çıkıyor.” (A6)

“Çok değişken bu. Çok ilgili olan öğrenciler de var çok ilgisiz olan öğrenciler de var. Elbette ki farklı profillerde öğrencilere sahibiz burada... Rehberlik biraz kişilikle, girişkenlikle, sosyal olmakla ilintili ama gelen her öğrencimiz o kadar sosyal değil. O kadar girişimci değil, o kadar insanlarla birlikte olup, gezmeyi, dolaşmayı sürekli kitap okumayı, öğrenmeyi, kültürel mirasa o kadar ilgili olmayabiliyorlar...” (A8)

“Şimdi zaten öğrencileri o noktada 2'ye ayırmak lazım. Rehberlik yapmayı düşünüp de gerçekten öğrenmek için o tura çıkanlar, ikincisi rehberlik yapmayı düşünmese de böyle bir imkânı daha sonra bulamayacağı için tura çıkıp gezmek isteyenler hem de arkadaşlarıyla beraber... bu işi yapmak isteyenler gerekli ilgiyi gösteriyorlar... Diğerleri de işin zaten keyfinde oldukları için hoşuna gidenleri alıyor, hoşuna gitmeyenleri almıyor.” (A5)

Bir katılımcı, uygulama gezisinin maliyetine dikkat çekerek öğrencilerin ilgisi ve katılımına ilişkin görüşünü şu şekilde belirtmiştir.

“...Bazı öğrenciler rehber olmak istemediklerini dile getirip tura katılma konusunda gönülsüz davranabiliyorlardı. Fiyat hassasiyeti dışında öğrencilerin ilgisizliği yoktu. Öğrenciler tura katılmak istiyorlar, ülkelerini gezip görmek istiyorlar. Teorik olarak Türkiye Turizm Coğrafyası, Mitoloji, Anadolu'daki Arkeolojik yerleşim alanları gibi gördükleri derslerde bilgi topladıkları ören yerlerini gezip görmek istiyorlar...” (A3)

Bazı katılımcılar, öğrencilerin ilgisi ve katılımını değerlendirirken motivasyon konusuna değinmiştir.

“...kısa uygulama gezilerinde katılımın daha çok olacağını düşünüyorum. 3 gün performansını tutuyorsunuz, 4.günden sonra öğrenci kopuyor... kısa kısa belki de döneme yayılmış geziler şeklinde, bunun sürekliliği sağlanabilir... 3 haftada bir öğrencinin tura gitmesi sağlanabilir. Hem ilgisi alakası yüksek olur, hem de mesleğe olan motivasyonu artmış olur.” (A2)

“Genel olarak öğrencilerin motivasyonu yüksek. Ama gezinin ilk 5 gününde bu çok yüksek. Süre uzadıkça son günlerde motivasyon çok dip noktalara doğru iniş gösteriyor. Bunda da tabii kabul edersiniz ki bu tek başına 35 günlük, 36-40 günlük bir tur Türkiye’de çok çok nadir rastlanan bir tur. Eğitim gezisi olmayan profesyonel bir pakette bunu yapmak mümkün değil. O yüzden de öğrencilerimizin yorgunlukları, olası sağlık problemleri yaşamaları dikkatlerini dağıtmakta ve dolayısıyla motivasyonlarını, bilgilerini düşürmekte. Genel olarak baktığım zaman iyi bir rehber sayesinde bu olumsuzlukları minimize etmek de mümkün. İyi rehber iyi öğrenci motivasyonu anlamına az çok gelebilir.” (A11)

4.1.2 Öğrencilerin Anlatım Yapması

Turist rehberliği yurtiçi uygulama gezilerinde öğrencilere anlatım yaptırılabilir. Turist rehberi hayatını anlatım yaparak, karşındakine bilgi vererek kazandığı için, katılımcılar öğrencilerin uygulama gezisinde anlatım yapmalarını doğru bulmakta, gerekli olduğuna ve bunun öğrencileri olumlu yönde etkilediğini düşünmektedirler. Katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Öğrencinin mutlaka ören yerinde, otobüste anlatım yapması lazım, çünkü rehberlik mesleğinin temel yeteneği ya da aktivitesi konuşmak, yani anlatım yapmak. Dolayısıyla öğrencilerin bir turist grubu önünde profesyonel anlatım yapmadan önce sınıf arkadaşına, tur otobüsüne, ören yerinde arkadaşlarının anlatım yapması iyi bir şey. Onun üstündeki çekingenliği ya da güvensizliği atması açısından gerekli... otobüs kontrolünü de öğrenmiş oluyorlar, yani müşteriye uyandırmak, dikkatini çekmek, ören yeri ziyaretine onu hazırlamak gibi... Böylece işte bir rehberin tam gününü yaşamış oluyor...” (A3)

“Mutlaka yapmalı. Çünkü rehber denilen kişi topluluk önünde böyle rahat konuşabilecek, o rahatlığa sahip olması gerekiyor. Bu tabii ki rehber gözetiminde olmalı...” (A6)

“...anlatımlar olumlu... Öğrenciler hazır bilgiye ulaşmaktansa, kendileri araştırıp özümseyip anlatım yapmaları toplum önünde hitap ve konuşma yeteneklerini geliştirmesi ve nerede hangi bilgiyi vereceklerini öğrenmeleri açısından önemli...” (A1)

“...öğrencilerin performanslarını canlı tutma, mesleği yerinde görmeleri, deneyimlemeleri anlamında önemli. Motivasyonu artırır, yapılması güzel...” (A10)

Bazı katılımcılar ise, uygulama gezilerinde öğrencilerin anlatım yaparak deneyim kazanacaklarını şu şekilde belirtmişlerdir.

“...deneyim açısından çok önemli... Kendinin o rehberlik mesleğinde başkalarının önünde o bilgisini aktarabilmesine, ilgiyi yüksekte tutabilmesi bunların hepsi birer deneyim.” (A4)

“...öğrenci daha önce böyle topluluk önünde sunum yapmamışsa bilgiyi ne kadar iyi bilirse bilsin panikleme başlıyor, heyecan, titreme sesinde başlıyor. Ama Türkiye turunda bunu kendi arkadaşlarıyla bir nebze daha kolay alıyor. Daha sonra turist karşısına çıktığı zaman daha rahat hareket ediyor.” (A7)

Benzer şekilde, birkaç katılımcı da öğrenciler açısından önemli olduğunu, ancak bunun öğrencilerin başındaki eğitimci turist rehberine göre değişkenlik gösterdiğini vurgulamışlardır.

“...rehberin her şeyi anlatması ya da her şeye müdahale etmesi öğrencinin grup kontrolü açısından, anlatım yeteneği açısından biraz sıkıntılı. Grubun başındaki rehber göre değişiyor. Bazısı öğrenciye anlattırıyor, öğrenciyi tamamlıyor.

Bazısı hiç fırsat vermiyor, öğrenciye imkân sağlamıyor. Kendisi daha çok müdahale oluyor...” (A2)

“...iyi bir tecrübe olur ama turun tamamını öğrencilere anlatılarak geçirmek doğru bir şey değil tabi.” (A5)

“...öğrencilerin motivasyonunu artırır... Öğretmenlik rolü ile öğrencilerin bu konuda anlatımlarını iyi değerlendirerek varsa hataları orda bizzat göstererek veya ifade ederek öğrencileri yönlendirmek çok önemli...” (A11)

4.1.3 Öğrencilerin Mesleğe Bakış Açısına Etkisi

Turist rehberliği yurtiçi uygulama gezilerinin öğrenciler açısından önemini ortaya koyacak diğer bir konu ise mesleğe bakış açılarını etkileyip etkilemediğidir. Katılımcılar uygulama gezilerinin öğrencilerin mesleğe bakış açılarını etkilediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Mutlaka etkilendiklerini söyleyebiliriz. Çünkü geri dönüşlerde aldığımız yorumlarda mesleğin gerçekten zor olduğunu, rehberlerin bu iş için çok fazla ödün verdiğini, çok fazla çalıştığını gördüklerini ama öğrenciyken bile bu geziden çok keyif aldıklarını söylediklerini gördük. Sonuçta turu yöneten rehberler, öğrenciler için bir rol model olduğundan mesleğe bakış açılarının değiştiğini biliyoruz.” (A1)

“Uygulama gezisi kesinlikle etkiliyor. Yani uygulama gezisine giden öğrenciyle gitmeyen öğrenci arasında dağlar kadar fark var... uygulama gezisinde bir rehber görüyor ilk önce, nasıl davranacağını, ne yapacağını örnek üzerinde görüyor. İkincisi, gezinin kendisi başlı başına bir motive aracı, yeni yerler görmek, farklı yerler görmek, görerek öğrenmek, geziler sırasında grupların başındaki profesyonel rehberleri görmek...” (A2)

Benzer şekilde; bazı katılımcılar da, mesleğe bakış açılarını değiştirdiğini, mesleği yapıp yapmayacağına ya da öğrencilerin meslek için uygun olup olmadığına karar verdiklerini belirtmişlerdir.

“...öğrenci mesleği anlatım yaptığında görmüş oluyor. Yani kendi yapısına uygun mu?... Rehberin hayatını deneyimlemiş oluyorlar. Böylece mesleğe bakış açıları oturmuş oluyor aslında... kendi karakterleriyle mesleğin gereklerini değerlendiriyorlar, karşılaştırıyorlar. Mesela bazı öğrenciler rehberliği hiç hayal etmedikleri kadar eğlenceli ve kendine hitap eden bir meslek olarak görürken, bazı öğrenciler de hani meslekle kendi karakterleri arasında uyumsuzluk da görebiliyorlar... Bir yüzleşme süreci özeti bu.” (A3)

“Bu çok ilginç sonuçlar veriyor. Ben rehberlik yapmayacağım diyen öğrenci, gezdikten sonra, dolaştıktan sonra ‘evet bu meslek bana göreymiş’ diyor. Ben evet ne yapmak istiyorum diyen öğrencilerimiz de oluyor, çok böyle istekli, hevesli olup, başlangıçta ben rehber olacağım diye gidip, işin gerçek yüzünü görüp ya hayır bana göre değil diyen de oluyor.” (A8)

“Mutlaka etkiliyordur. Yani mesleği birebir yaşadığı için mesleğin zorluklarını görüyor, yani rehberlik demek gezmek demek değil. Rehberlik demek gezdirmek demek, gezdirmek de ayrı bir sorumluluk...” (A9)

4.1.4 Öğrencilerin Rehberlik Başarısına Etkisi

Araştırma bulguları, uygulama gezilerinin öğrencilerin rehberlik başarısına etkisi olduğunu göstermektedir. Katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“...Rehberleri izleme, gözlemlene, giyimini-kuşamını inceleme, mikrofonu tutuşunu gözlemlene, nerede durduğu, nerede anlatım yaptığını, ses tonunu, nerede durakladığını bu tarz sunumlarla ilgili ve turu yönetmeyle ilgili bir dolu gözlem yapıyor öğrenci, yapmak zorunda bu eğitim gezisinde. Bu anlamda mesleğin nasıl icra edildiğini görmek önemlidir. Bununla birlikte ben öğrencilerime hep şunu söylerim: “Rehber olmadan önce turist olun” derim. Çünkü bir müşterinin tur esnasında ihtiyaçları neler, beklentileri neler, istekleri neler bunları bilmek için önce bir turist olmak gerekiyor. Bu turlarda hem turist hem rehber adayı öğrenciler her iki tarafı ve ihtiyacını da gözlemleyebiliyorlar...” (A1)

“...olumlu etkisi var rehberlik yeteneklerinde. Öğrencinin kendisini keşfetmesi için rahat bir ortam var. Herkesin bir rehberlik yapma tarzı vardır. Öğrenci o tarzını görmeye başlıyor... Nasıl bir rehber olacağıyla ilgili bir izlenim doğuyor. O yüzden öğrenci bir eksiği varsa mesleğe, bunu görmüş oluyor. Bir avantajı varsa da nasıl bir rehber olacağı, kendisiyle ilgili avantajı, yetenekleri varsa onları keşfetmiş olup geliştirebiliyor. Bu bir fırsat, öğrenci için bir vizyon kazanma, kendini görme...” (A3)

“Ben mutlaka olumlu etkilediğini düşünüyorum. Tabii bazı yerleri belki yeterince göremiyorlar, yeterince vakit ayıramıyorlar ama en azından oraya nasıl gidiliyor, nasıl ulaşıyor, bunların farkında oluyorlar... oraya bir sefer gitmiş olmak bile bir güven duygusu yaratıyor, bir avantaj olarak kullanıyor onu.” (A9)

A4 ve A5 nolu katılımcılar ise, öğrencilerin rehberlik başarısına etkisinde turist rehberinin önemli olduğunu vurgulamışlardır.

“...önderlik eden rehberlerle alakalı... Çünkü örnek olarak alınan ilk kişiler onlar, başarıya etkisi tabii ki olur... Eğer farklı rehberlerden farklı şeyler öğrenerek turu geçirirsek ki bunlar da kalifiye rehber olursa, gezinin rehberlik başarısına etkisi yüksek olur kanaatindeyim.” (A5)

“Kesinlikle etkili... deneyimli rehberlerin neler yaptıklarını, buna göre neler yapmaları neler yapmamaları gerektiği konusunda bilgi sahibi olabiliyorlar... Bu da bir eğitim sonuça.” (A4)

Benzer şekilde; bir katılımcı da, uygulama gezilerinin rehberlik eğitiminde önem teşkil ettiğini şu sözleriyle ifade etmiştir.

“Olmazsa olmazı... uygulama gezileri öğrencilerin ilk adımlarını, yolları, rotaları, süreleri dakikaları, kaç dakikada ne kadar süreyle nerelere gidildiği hangi kapılardan geçilmesi gerektiğiyle ilgili, ören yerlerine mesela ya da hangi güvenlik önlemleri alınarak hareket etmeleri konusunda önemli ipuçları verir. O yüzden uygulama gezisi bana göre turizm rehberliği eğitiminin önemli bir parçasıdır.” (A8)

4.2. Turist Rehberlerine İlişkin Bulgular

Görüşmenin ilk bölümünde rehberlerin demografik bilgilerine yönelik sorular yöneltilmiştir. Verilen yanıtlar sonucunda, görüşme yapılan turist rehberi katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır. Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların 2’si kadın, 7’si erkek; yaşlarının 34 ile 59 arasında değiştiği görülmektedir. Turist Rehberlerinin 2’si rehberlik eğitimini üniversiteden, 7’si Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın açmış olduğu kurslarda almışlardır. Katılımcıların sektördeki deneyimleri ise 10 ile 28 yıl arasında değişmektedir.

Tablo 2. Turist Rehberlerine İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Ruhsatnameyi Nereden Aldığı	Sektör Deneyimi
R1	Erkek	41	Okul	21
R2	Erkek	51	Kurs	28
R3	Erkek	48	Kurs	24
R4	Erkek	49	Kurs	21
R5	Erkek	44	Kurs	19
R6	Erkek	43	Kurs	21
R7	Kadın	34	Okul	10
R8	Kadın	49	Kurs	27
R9	Erkek	59	Kurs	26

Turizm sektöründe aktif olarak çalışan turist rehberleri ile yürütülen görüşmelerin analiz sonucu elde edilen boyutlar ve turist rehberlerinin görüşleri aşağıda verilmiştir.

4.2.1. Öğrencilerin İlgisi ve Katılımı

Bazı katılımcılar, uygulama gezilerine karşı öğrencilerin ilgisi ve katılımının gezi süresine ve gittikleri ören yerlerine bağlı olarak, gün geçtikçe motivasyonlarının düştüğünü belirtmişlerdir.

“...çok uzun süredir 36 gün... Ören yerleri olarak bakacak olursak bunlarda değişmiyor. Hep aynı tiyatroya gitmek, stadyumu görmek, tabii ki ilk başlardaki aynı heyecanı vermiyor. 1 hafta - 10 gün sonra dikkat ve motivasyon düşüyor.” (R1)

“...ilk günlerde ilgi alaka çok olup, sonraki günlerde sürekli aynı birbirine benzer ören yerleri görünce insanların ilgi, alakası düşer. Onun için çok uzun süreli değil, ara ara yapmak da fayda vardır.” (R4)

Bazı katılımcılar, gerçekten mesleği icra etmek isteyen öğrencilerin ilgisinin oldukça yüksek olduğunu vurgulamıştır.

“Öğrenciler genel itibarıyla yorgun oldukları için ilgi ve katılımları düşük oluyor. Mesleğe ilgili mesleği yapmak isteyen, onu bir üst hedef olarak gören arkadaşların ilgisinin muazzam olduğunu düşünüyorum.” (R2)

“...öğrenci farkındaysa, mesleği icra ederse, işi ciddiye alıyor, sadece belge alayım diye değil, bu işi yapacağım diye yapıyor. Ama bazıları hiç ilgilenmedi.”(R6)

4.2.2. Öğrencilerin Anlatım Yapması

Turist Rehberleri, öğrencilerin her birinin gezi esnasında anlatım yapmasını rehberlik deneyimi yaşamaları açısından doğru olduğunu ifade etmişlerdir. Bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Rehberlik mesleğine dair ilk ipuçlarını elde ediyorlar. Ören yerlerini anlattığı zaman rehberlikle ilgili ön giriş yapmış oluyorlar. Mesleğe başlangıç için onlara ilk adımları veriyordur.” (R1)

“Her birine bir konu verilir, anlatırlar, pratiğini görürsün. Neresi eksikse hocalar orayı tamamlar, nasıl yapması gerektiğini açıklar. Ama sadece eğitmen anlatırsa

bu konuyu sadece dinlerler ve geçerler. Ondan dolayı pratik çok önemlidir... rehberliğe hazırlama bakımından böyle şeyler yapılıyor.” (R3)

“...heyecanınızı yenmek babında ilk rehberlik deneyimlerinizi yaşıyorsunuz...” (R7)

Bir katılımcı da, öğrencilerin anlatım yapmalarının topluluk önünde konuşmaları açısından önemli olduğunu ifade etmiştir.

“...faydalı çünkü ister istemez sizi topluluk karşısında konuşmaya alıştırıyor. Nasıl bir bilgi vereceğiniz, o bilgiyi nasıl aktaracağınızı anlatıyor. Bence yararlı. Hatta daha sık ve fazla yapılırsa eğitim turu içinde daha iyi olur.” (R5)

Başka bir katılımcı, öğrencilerin anlatım yapmasını doğru bulmadığını, onun yerine turist rehberliği ruhsatnamesi aldıktan sonra istedikleri bir turist rehberinin yanında ‘Apranti Turu’ olarak da bilinen deneme turuna çıkmasını daha doğru bulduğunu şu sözleriyle aktarmıştır.

“Bu eğitim sırasında öğrencilerin konu belirlenerek anlatım yapmasını mutlaka olması gereken bir uygulama olarak görmüyorum. Bu işin teknik yönüne ilişkin bir durumdur... Konular anlatılabilir sembolik olabilir bu, ama ben biraz daha teknik yönüne, biraz daha oryantasyon, biraz daha kendine empati yaparak çünkü biraz da dayanıklılık testidir. İnsanların seyahat sabırlarını ölçer, dolayısıyla gezdireceği misafirlerin, turistlerin, müşterilerin seyyah iken durumlarını ölçebilecekleri bir durumdur. Bana göre teknik yönü önemsenmelidir... hitabet konusunda da deneyim kazanacaksa... Üniversitedeki genç rehber adaylarını mesleki aidiyeti sağlamak üzere yani rehberlik deneyimini sahadan kazanılması amacıyla kendilerini apranti olarak turlara göndereceğiz. Kendilerine hizmet yaptırmadan sadece gözlemleyebilecekleri ve tecrübeli istedikleri rehberle istedikleri tura katılabilecekler. Bunu daha doğru bulurum.” (R2)

4.2.3. Öğrencilerin Mesleğe Bakış Açısına Etkisi

Katılımcıların bazıları, öğrencilerin uygulama gezisinde anlatım yapmalarının mesleğe bakış açılarını değiştirdiğini şu şekilde ifade etmiştir.

“Uygulama gezileri öğrencilerin mesleğe bakış açılarını etkilemiştir. Çünkü bazı öğrenciler bilinçli olarak bu bölümde okumamaktadır. Fikir sahibi değillerdir ilk etapta rehberlikle ilgili. Fakat uygulama gezilerinde mesleği biraz daha tanıma şansı olmaktadır. Gerek rehber öğretmenlerinden gerekse arkadaşları ören yerlerinde anlatım yaptıkları zaman orada artık son kararlarını veriyorlardır diye düşünüyorum. Bu meslek bana uygun mudur, yapmak istiyor muyum yoksa bana uygun değil yapmak istemiyorum diye.” (R1)

“Acaba ben bunu yapabilir miyim diye düşünüyor. Herkes o mikrofonu eline alamaz bir kere. O mikrofonu veriyoruz eline ondan sonra herkes toplumun içinde diğerlerine bir şey anlatamaz, onu deniyor. O bakımdan çok faydalıdır. Meslekle ilgili bir şeyler görüyor, kendine bir şeyler katıyor. Çünkü arabada 30 tane arkadaşı var, hepsi farklı şekilde anlatım yapıyor. Her bir anlatımı görüyor, o bakımdan değerlidir.” (R3)

“Bence çok etkiler. Çünkü orda öğrenci belki etrafı gözlemleyecek işin içine girecek, gezdiği yerdeki belki gruplarla karşılaşacak, diğer aktif olan, çalışan rehberleri görecek. Belki aklına çok yatacak, belki çok güzel bir iş diyecek daha sarılacak, ya da olumsuzlukları görecek kısa yoldan geri dönecek. Bence eğitim gezisinde gözlemleyenler işin kendisine göre olup olmadığına karar verebilir, bence iyi olur.” (R6)

R9 nolu katılımcı, öğrencilerin mikrofonu eline alıp konuşmasının rehberlik mesleği ile ilgili düşüncelerini değiştirdiğini ve öğrencilerin fiziksel güçlerinin bu mesleği yapmaları için uygun olup olmadığına karar verdiklerini dile getirmiştir.

“Bir kısmını olumsuz etkilemişti gerçekten. Örneğin uzun yolculuktan çok rahatsız olanlar vardı, onlar bu mesleği kaldıramayacaklarını fiziksel olarak gördüler. Bir kısmı bu kadar yoğun bilgi birikimine sahip olmadığı için ondan çekinip korktular ama en büyük korku iletişim dersi almadığımız için iletişim konusunda sıkıntısı olan örneğin içine kapanık, konuşmaktan hele hele mikrofonda konuşmaktan sıkılan arkadaşlarımız zannediyorum bu mesleği yapmadılar bile.” (R9)

Bir katılımcı da, uygulama gezisinde gördüklerinin, yaşadıklarının ve deneyimlerinin öğrencilerin mesleğe bakış açılarını etkilediğini vurgulamıştır.

“...olumlu etkiliyordur. Çünkü geziyorsunuz, eğer gezmeyi seven biriyseniz zaten ki rehber olmayı herkes istemez, gezmeyi sevmeli bir kere, tarihi sevmeli, coğrafyayı sevmeli, anlatmayı sevmeli, öğretmeyi sevmeli, zaten bu kapasitede olan insanlar bu fakülteye geliyorlar. Gezi sürecinde de zaten yeni yerler, yeni yemekler, yeni insanlar, yeni atmosfer... tabii hayatının bu şekilde yönleneceğini düşünmesi de bence onu etkileyecek ve meslekte kalmasına yardım edecek faktörlerden biri.” (R7)

Başka bir katılımcı, uygulama gezilerinin mesleğe bakış açılarını etkilemediğini, öğrencilerin başında bulunan turist rehberinin önemli olduğunu şu sözleriyle vurgulamıştır.

“Uygulama gezisi çok etkilemez, neticede uygulama gezisinde sadece ören yerlerini görüyor, gezilecek yerleri görüyor, mesafeleri öğreniyor ve başlarındaki rehber arkadaşların tecrübelerinden faydalıyor... başındaki rehber, idol çok önemli. Hele hele çok saygın görmüş, bilgili bir rehber arkadaşımız olursa.” (R4)

Bir diğer katılımcı, uygulama gezisinde meslekle alakalı birçok şey öğrendiklerini, ancak eğitim gezisi ile mesleği yaptığı gezinin çok farklı olduğunu dile getirmiş ve öğrencilerin 'Apranti Turu'na çıkmasının iyi bir şey olduğunu şu sözleriyle aktarmıştır.

“Ben rehberlik hakkında hemen hemen hiçbir fikrim yokken bu mesleğe girdim ve eğitim gezisinde rehberlikle alakalı tamam bir sürü şey öğrendik neyin nasıl yapılacağı şeklinde. Ama işin içine girmekle gezi çok ayrı şey... Yani turu aldığınızda karşınıza çıkabilecek sorunları çözmek, birebir müşteriyle muhatap olmakta eğitim gezileriyle çok farkı var. Eğitim gezileriyle alakalı değil ama kokartı aldıktan sonra, apranti yapılabilir. Tecrübeli bir rehberin yanında o turun bütün sorunlarıyla, iyisiyle kötüsüyle, her şeyiyle öğrenerek gidilebilir.” (R5)

4.2.4. Öğrencilerin Rehberlik Başarısına Etkisi

Araştırma bulguları, uygulama gezilerinin öğrencilerin meslek hayatlarında rehberlik başarısına etkisi olduğunu göstermektedir. Bazı katılımcılar, öğrencilerin turist rehberini kendilerine rol model aldıkları gerekçesiyle rehberlik başarısına etkisi olduğunu ifade etmişlerdir.

“Mutlak bir etkisi var. Ama beni en çok etkileyen eğitimci rehber hocamın performansıydı. Beni çok etkilemiştir, kendisinin görgüsü, bilgisi beni daha da kamçulamıştır, bildiklerinin üstüne koyma noktasında, hitabet noktasında, etkili konuşma noktasında çok şey kattığını düşünüyorum. Kötünün de o kadar olumsuz etkisi vardır.” (R2)

“Kesinlikle, yani iyi bir öğretmenden, eğitmenen aldığın bilgilerle direk tura başlayabilirsin diyebilirim.” (R3)

R5 nolu katılımcı, öğrencilerin rehberlik mesleği hayatlarında uygulama gezisinde gittikleri bazı yerlere gitmeseler bile tur çıktığında en azından gezide gördükleri, eğitimini aldıkları ve o yer ile ilgili fikir sahibi oldukları için çok rahatlıkla yapabileceklerini şu şekilde belirtmiştir.

“...üniversite eğitimi gibi, hani üniversitede teorik olarak bütün her şeyi öğreniriz. Mezun olduğunuzda aklınızda okuduğunuz bölümle alakalı, bir sürü bilgi vardır. Ama bunu pratiğe dökmediğiniz sürece ya da kimi insanın görsel hafızası daha iyidir. Bunu görsel hafızayla pekiştirmedığımız sürece eksik kalıyor. Dolayısıyla uygulama gezisi gitmeseniz de, aklınızda kalıyor, orayı öğreniyorsunuz. Teorik olarak bilseydim, hiç görmeyecektim, ne olduğu konusunda hiçbir fikrim olmayacaktı, şu an var.” (R5)

Bir diğer katılımcı da, konuya açıklık getirmek amacıyla örnek vermiş ve uygulama gezisinin rehberlik başarısına etkisi olduğunu şu sözleriyle vurgulamıştır.

“...mesela uygulama gezisi yapılmış olmasa, size tabii bir iş geliyor, o işi kabul etmek zorundasınız bu meslekten ekmek yiyeceksiniz. İşte şuraya gittiniz mi ya da şurada buldunuz mu diye bir soru gelmiyor zaten. Bu turumuz var yapar mısınız? Şimdi tabii sen cesaret için önce orayı görmen gerekiyor. Hatta hiç bilmediğimiz bir yeri gidip görüp gelebiliyoruz bazen. Tabii uygulama gezisinde daha önce gördüğünüz ve ziyaret ettiğiniz ve dinlediğiniz için, bir şeyler öğrendiğiniz için bu korkunuzu yeniyorsunuz.” (R7)

Başka bir katılımcı, rehberlik başarısını etkilediğini dile getirerek, uygulama gezisinde sunum tekniklerinin ve iletişim becerilerinin de verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

“%100 etkiliyor. Çok önemli. Uygulama gezisi benim düşündüğüm gibi gerçekleşse, insanlara özellikle sunum teknikleri ve iletişim becerileri konusunda bir şeyler verilebilse ki o bir eksikliklerdir. O takdirde uygulama gezisini tamamlayan bir rehber aprantisiz çıkar, ondan sonra kendi turunu alır götürür.” (R9)

Bir diğer katılımcı, konuyu turist rehberleri açısından ele alarak rehberlik başarısına etkisi olduğunu şu sözleriyle aktarmıştır.

“Rehberlik başarısına gerçekten katkıları var. Bizim için öncelikle sezon öncesi çok güzel bir pratik, çünkü kış döneminde edindiğimiz pasları silmiş oluyoruz, yeniden uyanmış oluyoruz, yeniden aynı şevkle, heyecanla başlamış oluyoruz. Aynı zamanda, tabii ki gerçek turlarımızdan hiçbir farkı yok, öğrencilerle yaptığımız turlar çok daha dolaylı turlar, çok daha hevesli. Çünkü onların çok daha fazla bilgiye ihtiyaçları var. Daha meraklılar ve öğrenmeleri gerekiyor. Onun dışında gittiğimiz, konakladığımız arkadaşlarımızla yeniden irtibatlarımız, onlarla gelecek sezonla ilgili paylaşımlarımız... onlar bizi sezona tam olarak hazırlıyor.” (R8)

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkiye, kültürel, doğal ve tarihi değerleriyle birlikte turizm potansiyeline sahip bir ülke olduğu için, turizm sektörü önem arz etmektedir. Ülkenin değerlerinin doğru bir şekilde tanıtılması için alanında uzman, eğitilmiş personele ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tanıtımı yapacak ve ülkeyi temsil edecek kişi ise, turizmin vitrin yüzü ‘Turist Rehberi’dir. Dolayısıyla turist rehberliği eğitimi ve eğitimin bir parçası olan, aynı zamanda kokart almak isteyenlerin katılımının zorunlu olduğu turist rehberliği yurtiçi uygulama gezilerinin değerlendirilmesi göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir husustur.

Turist rehberliği yurtiçi uygulama gezileri üzerine yapılan görüşmeler sonucuna göre; turist rehberliği öğrencilerinin arasında bölümü her ne kadar bilinçli olarak tercih edip gelenler varsa da, meslek ile ilgili bir fikri olmadan, bilinçsiz bir şekilde tercih edip gelenler de bulunmaktadır. Bu bağlamda, öğrenciler uygulama gezisine karşı ilgisiz olabilmektedirler. Nitekim hem akademisyenler hem de turist rehberleri bu mesleği gerçekten yapacak olan öğrencilerin oldukça ilgili, ancak herhangi bir nedenle tura katılan ve mesleği hala icra edip etmeyeceğine karar verememiş öğrencilerin de bir o kadar ilgisiz olduğunu vurgulamaktadır. Benzer şekilde; Erdem ve Etiz (2012), uygulama gezilerinin öğrencilerin mesleğe ilgilerini arttırdığını ve mesleğe yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini dile getirmektedir.

Turist rehberliği öğrencileri, uygulama gezisinde bir ören yerini anlatabilmekte ya da bir gün boyunca turdan sorumlu olabilmektedir. Öğrencilerin anlatım yapmasını sadece bir katılımcı doğru bulmamakta, onun yerine bir turist rehberinin yanında 'Apranti Turu'na çıkmasının daha faydalı olacağını dile getirmektedir. Benzer şekilde; Ap ve Wong (2001), rehber adayları tarafından 'apranti' sisteminin kullanılmasının yüksek standartlarda hizmet verilmesine katkı sağlayacağını vurgulamaktadır. Değirmencioğlu (2001) da, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen kurslardan mezun olmuş rehberlerin deneyimli bir rehberin yanında eksikliklerini gidermek amacıyla staj dönemi geçirmeleri gerektiğini belirtmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen diğer katılımcıların hepsi, öğrencilerin gezide anlatım yapmasının önemli olduğunu ve mutlaka yapmaları gerektiğini ifade etmektedirler. Öğrenciler, anlatım yaparak motivasyonlarını güçlendirmekte, topluluk önünde daha rahat konuşabilmekte, pratik yapabilmekte, meslek ile ilgili bilgilenmekte ve mesleği deneyimleyebilmektedirler. Bu noktadan hareketle, öğrenciler anlatım yapmaları ve turdan sorumlu olmaları için teşvik edilmelidir. Gezi esnasında öğrencilere anlatım yaparken doğru bilginin nerede ve nasıl verileceği, neyin, nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgi verilmeli ve öğrencilerin hataları düzgün bir şekilde düzeltilmelidir. Kısacası, öğrenciler turist rehberi tarafından yönlendirilmelidir.

Akademisyenler ve turist rehberlerinin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre; uygulama gezisi, öğrencilerin mesleğe bakış açısını etkilemektedir. En önemli etken olarak da turist rehberinin olduğu savunulmaktadır. Öğrenciler 'rol model' olan rehberlerin mesleklerini nasıl icra ettiklerini, neyi nasıl yaptıklarını gözlemlemekte ve kendilerini rehber yerine koyarak mesleği yapmak isteyip istemediğine karar vermektedirler. Bunun yanı sıra; uygulama gezisinde öğrenciler, meslek ile ilgili fikirlerini değiştirebilmektedirler. Tura katılmadan önce mesleği yapmak istemeyen kişi, daha sonra rehberlik mesleğini sevip, yapmak isteyebilmektedir veya tam tersi bir durumla karşı karşıya gelebilmektedir. Mesleği gerçekten yapmak isteyen biri, aslında mesleğin ona uygun olmadığını görüp vazgeçebilmektedir. Bu noktadan hareketle, turist rehberliği yurtiçi uygulama gezisinin ve turist rehberinin önemi yadsınamaz.

Araştırmada akademisyenler ve turist rehberleri, uygulama gezisinin rehberlik başarısı üzerinde etkili olduğunu dile getirmekte ve turist rehberinin önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Öğrenciler, aynı zamanda uygulama gezisi ile mesleği görmekte ve pratik anlamda faydalanmaktadırlar. Bir rehber katılımcı, turist rehberleri açısından konuyu ele alarak gezinin rehberleri sezona hazırladığını, bilgilerini tazelediklerini söylemektedir. Bu bağlamda; uygulama gezisi hem öğrencilerin hem de turist rehberlerinin rehberlik mesleğindeki başarılarını etkilemektedir. Benzer şekilde; Ön Esen vd. (2016), turist rehberliği öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, uygulama gezisinin mesleki deneyim kazandırdığını belirtmektedir.

Sonuç olarak, gerek eğitim sektöründe olan akademisyenler gerek turizm sektöründe olan turist rehberleri turist rehberliği yurtiçi uygulama gezilerinin öğrenciler için önemli ve gerekli olduğunu savunmaktadırlar. Uygulama gezileri öğrencilerin rehberlik mesleğindeki ilgilerini, mesleği icra edip edemeyeceklerini, mesleğe karşı tutumlarını ve rehberlik mesleğini hakkıyla nasıl yerine getirebileceklerini öğrenmelerini sağlamaktadır. Bu doğrultuda, turist rehberliği yurtiçi uygulama gezileri öğrenciler açısından oldukça önem teşkil etmektedir.

Araştırma çerçevesinde acenta, TUREB ve yerel odalar, diğer paydaşlar, üniversite ve öğrenciler için çeşitli öneriler öne sürülmüştür.

- Türkiye’de çeşitli şehirlerde 13 tane rehberler odası bulunmaktadır. Buldukları yerlere göre odalarla işbirliği yapılabilir, bölgelerinde uzmanlaşmış farklı rehberler görevlendirilebilir. Böylece geleceğin turizm aktörlerinin daha fazla örnek kişi görmeleri sağlanabilir.
- Gezinin yapılacağı döneme dikkat edilebilir. Kışın Doğu ya da Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ne gitmek oldukça zordur. Hava koşulları sebebiyle zorluklar yaşanabilir, mümkünse bahar döneminde yapılabilir veya kış döneminde yapılan gezilerin tur programı ayrı tutulabilir.
- Gezilerin deneyimli bir acenta tarafından düzenlenmesi ve denetimi sağlanabilir.
- Üniversiteler, öğrencileri gezi hakkında bilgilendirebilir, iletişim, beden dili, diksiyon vs. gibi eğitim verebilir veya bir turist rehberinin seminer vermesini sağlayabilir.
- Öğrenciler, rehberlik mesleğini araştırabilir, tur programını inceleyip, gezilecek yerler hakkında ön bilgi edinebilir, hazırlık yapabilir. Anlatım yapacağı bölgeyi araştırabilir, hazırlıklarını tamamlayabilir. Fotoğraf makinesi, ses kayıt cihazı, kamera vs. gibi malzemeleri temin edebilir.
- Öğrenciler, meslek konusunda teşvik edilebilir, tavsiyede bulunulabilir ve öğrencilerin iş bulmasına yardımcı olunabilir.

6. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler

Araştırmanın gerek konunun çok fazla çalışılmamış olması, gerek hem akademisyenleri hem de turist rehberlerini kapsamış olması nedeniyle literatürdeki açıkları doldurduğu düşünülmektedir. Yine de, araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmeden yararlanılmıştır. Gelecek araştırmalarda odak grup görüşmesi yapılarak konu ile ilgili zengin bir veri seti oluşturulabilir ve farklı sonuçlar ortaya konulabilir. Turist rehberlerinin sayıca fazla olması nedeniyle, nicel yöntem kullanılarak sonuçların genellenebilirliği artırılabilir.

Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise, sadece eğitim sektöründe yer alan akademisyenler ve turizm sektöründe yer alan turist rehberleri ile görüşmeler yapılmış olmasıdır. İleriki araştırmalarda, seyahat acentaları, turist rehberleri odaları ve TUREB ile görüşmeler yapılarak konu derinlemesine incelenebilir.

7. Kaynakça

Ahipaşaoğlu, H. S. (2006). Turizmde Rehberlik. Gazi Kitabevi, Ankara.

- Ap, J. ve Wong, K. K. F. (2001), Case Study on Tour Guiding: Professionalism, Issues and Problems, *Tourism Management*, 22: 551– 563.
- Bowie, D. ve Chang, J. C. (2005). Tourist Satisfaction: A View from a Mixed International Guided Package Tour, *Journal of Vocational Marketing*, 11 (4): 303-322.
- Dahles, H. (2002). The Politics of Tour Guiding Image Management In Indonesia, *Annals of Tourism Research*, 29 (3): 783-800.
- Değirmencioğlu, A. Ö. (2001). Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitimi Üzerine Bir Araştırma, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12: 189-196.
- Değirmencioğlu, A. Ö. ve S. Ahıpaşaoğlu (2011). Anadolu’da Turizm Rehberliği Temel Bilgileri. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Dünya Turist Rehberleri Federasyonları Birliği (WFTGA) “What Is A Tourist Guide?”, <http://www.wftga.org/tourist-guiding/what-tourist-guide> Erişim Tarihi: 04.04.2016.
- Eker, N. (2015). Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla Turizm Rehberliği Eğitim Müfredatlarının Uygulama Yeterliliği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Ekiz, D. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdem, B. ve Etiz, N. (2012). “Turist Rehberliği Bölümü Öğrencilerinin Rehberlik Tatbikat Gezisi Algıları: Balıkesir Üniversitesi TİOYO Örneği”, *Turizm Eğitimi Konferansı Tebliğler*, 17-19 Ekim 2012, Ankara, s.323-335.
- Güzel, F. Ö. (2014). Turizmin Vitrin Yüzleri: Profesyonel Turist Rehberleri, *Standard Ekonomik ve Teknik Dergi*, Aralık, s. 53-60.
- Kuşluvan, S. ve Çeşmeci, N. (2002), “Türkiye’de Turist Rehberliği Eğitiminin Sorunları ve Yeniden Yapılandırılması”, *Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler*, 11-13 Aralık 2002, Ankara, s.235-242.
- Ön Esen, F., Güzel, F. Ö. ve Gülmez, M. (2016). Profesyonel Turist Rehberliği Öğrencilerinin Yurtiçi Uygulama Gezisi ve Tur Rehberlerine İlişkin Algılarını Ölçmeye Yönelik Pilot Bir Çalışma, 17. Ulusal Turizm Kongresi, 20-23 Ekim 2016, Muğla, s.1480-1488.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use Qualitative Methods in Evaluation*. CA: Sage, Newbury Park.
- Pond, K. (1993). *The Professional Guide: Dynamics of Tour Guiding*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Robson, C. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (Çev. Ed. Çınkır, Şakir ve Nihan Demirkasımoğlu), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seggie, F. N. ve Bayyurt, Y. (2015). *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Turist Rehberliği Meslek Kanunu, 22 Haziran 2012. Resmi Gazete, Sayı: 28331.
- Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, 26 Aralık 2014. Resmi Gazete, Sayı: 29217.
- Türker, A., Güzel, F. Ö. ve Özeltin Türker, G. (2012). “Turizm Aktörü Olarak Profesyonel Turist Rehberlerinin Türkiye’deki Rehberlik Eğitim Sistemine Bakış Açılarını Belirlemeye Yönelik Bir Odak Grup Çalışması”, *Turizm Eğitimi Konferansı Tebliğler*, 17-19 Ekim 2012, Ankara, s.336-350.
- Urry, J. (1990). *The Tourist Gaze: Leisure and Travel in Contemporary Societies*. London: Sage.
- Zhang, H. Q. ve Chow, I. (2004). Application of Importance Performance Model in Tour Guides’ Performance: Evidence from Mainland Chinese Outbound Visitors in Hong Kong, *Tourism Management*, 25: 81–91.